

Ivan Filip Kovačević
Johns Hopkins University
School of Advanced International Studies (SAIS), Bologna, Italy

DRUŠTVENO ZNAČENJE PREDSTAVA O VRSTAMA RIBA I RIBOLOVA

Apstrakt: U ovom radu se istražuju ribolovci. Oni su velika hobi grupa koja upražnjava znatan broj različitih ribolovnih tehnika kojima se lovi dvadesetak slatkovodnih ribljih vrsta. Najveći broj ribolovaca je „specijalizovan” za jednu ili dve vrste riba, koje se love posebnom opremom i posebnim postupcima. Ribolovci koji love određenu vrstu imaju o toj ribi visoko mišljenje i ističu pozitivne karakteristike te vrste; oni se samoidentifikuju s drugim ribolovcima koji love istu ribu. Kada se ove predstave o ribama i ribolovu uporede s materijalnim položajem ribolovaca, cenama ribolovne opreme i upotrebom ulova za ishranu, dobija se slojna struktura široke hobi grupe zasnovana na ekonomskim karakteristikama, što utiče na stvaranje različitih predstava o ribama koje predstavljaju „amblem” grupe.

Ključne reči: ribe, ribolovci, ribolovačke grupe, društvene podele.

Uvod – predmet istraživanja

Namera istraživanja¹ je da se utvrdi da li postoji i koje je vrste odnos između vrsta riba, vrsta ribolova i društvenih grupa koje se stvaraju unutar široke populacije ribolovaca. Opisi pojedinih vrsta u viđenju ribolovaca zasnivaju se na pripisivanju određenih, uglavnom ljudskih osobina na predstave o jestivosti pojedinih vrsta, praksu upotrebe u ishrani i doživljaju prilikom njihovog ribolova. Pretpostavka od koje se polazi je da su opisi riba proizvodi, s jedne strane, ribolovnih tehnika, ali i, s druge strane, socijalno-ekonomskog položaja ribo-

1 Istraživanje na kome se zasniva ovaj rad je obavljeno tokom 2019. godine u sklopu rada na seminaru antropologije u Istraživačkoj stanici Petnica. Studije ekonomije na Ekonomskom fakultetu u Beogradu i London School of Economics su mi dale jedan dugačiji pogled na sakupljenu građu, a privođenje kraju master studija na School of Advanced International Studies (SAIS) Johns Hopkins University sigurnost da tekst uobličim i završim.

lovca. Mitska antropomorfizacija riba („šaran je borac”, „štuka je razbojnik”, „pastrmka je kraljica planinskih voda”) govori o posebnoj vezi koju ribolovci uspostavljaju s vrstama riba i koja govori sasvim levi-strosovski o tome kako su „životinje dobre za mišljenje”.

Teorijsko-metodološki okvir

Za razmatranje predstava o ribljim vrstama unutar hobi grupe ribolovaca potrebno je odrediti opšti okvir istraživanja i tumačenja. Proučavanje kulturnih predstava o životinjama ne obuhvata razmatranje odnosa čoveka i životinje u realnosti, što znači da neće biti razmatrane razlike između čoveka i životinje (Ingold 1988). Takođe, neće biti uzeto u obzir razmatranje odnosa čoveka i životinje u bioetici i biopolitici,² već će se istraživanje odnositi na taksonomiju ribljih vrsta i istraživanje samogrupisanja ribolovaca u podgrupe u zavisnosti od vrste ili vrsta ribe koju love.

Vezivanje određene vrste lova sa klasno-profesionalnom pripadnošću u radu Lize Fajn (Fine, 2006), koja je istraživala odnos industrijskih radnika u automobilske industrije sa lovom na jelene, pokazuje mi da tim putem mogu proučavati i grupe ribolovaca koje su usredsređene na lov određene riblje vrste. Teorijski okvir ovog istraživanja dat je još u čuvenoj knjizi Kloda Levi-Strosa o totemizmu iz 1962. godine (Levi Stros 1979). Pitanje koje ću postaviti proizilazi iz poznatog stava Kloda Levi-Strosa da su životinje „dobre za mišljenje” i da su zato korišćene u označavanju ljudskih grupa, ali ne kao jednostavni amblemi, već kao simboli koji opisuju njihove odnose slične pretpostavljenim odnosima životinjskih vrsta (Mullin 1999, 207–208). I savremena aktivistička pisanja o odnosu čoveka i životinje potvrđuju aktuelnost Levi-Strosovih teorijskih postavki. Na primer, ekofeministi, ukazujući na podudarnost tlačenja žena sa tlačenim životinjama (Carvalho-Reis 2009, 578–579), čine životinje „dobrim za mišljenje” upravo zato što odnose prema životinjama prenose na odnose između društvenih grupa.

Kritikujući shvatanja po kojima totemizam ima religijsku suštinu, Levi-Stros je, polazeći od Retklif-Brauna, ukazao na značaj označavanja ljudskih grupa životinjskim amblemima, kao i na međusobne odnose klanova i njihovih totema. Na taj način je poimanje životinjskih vrsta preveo sa „religijskog” na društveno polje proučavanja (Lič 1991, 62; Borneman 1988, 25–29). To čini odnose društvenih grupa i životinjskih vrsta sasvim različitim od odnosa ljudi i životinja, a proučavanje odnosa ribolovaca i vrsta riba učvršćuje u polje antropologije.

2 Bez obzira na to da li o odnosima moći između čoveka i životinje stavove zauzimaju naučnici antropolozi ili politički aktivisti (ekološki aktivisti, ekofeministi, etički vegetarijanci i sl.), ti stavovi su etičko-politički i ne predstavljaju nauku.

Osnovne Levi-Strosove postavke sažeto je formulisao Edmund Lič u knjizi o Levi-Strosu: „Kategorije životinja, u metaforičnom smislu, mogle bi se koristiti (što se ponekad i čini) kao ekvivalenti kategorijama ljudskih bića” (Lič 1972, 50). Te postavke mogu poslužiti kao polazna osnova za razmatranje odnosa grupa ribolovaca i ribljih vrsta, uz rezervu da će tek sama etnografska građa i antropološka analiza pokazati u kojoj meri je to tako.

Polazište posmatranja ribolovnih grupa je naučna taksonomija, a terenskim istraživanjem se utvrđuju razlike između ihtioloških sistematizacija i klasifikacija ribljih vrsta na osnovu iskaza ribolovaca. Sami ribolovci se dele na osnovu riblje vrste koju pecaju, kao i njihove klasifikacije tehnika ribolova, koje su određene vrstom ribe koja se lovi³ (Klašterka 1979; Petković 1982).

Opis građe

Istraživanje je obavljeno razgovorom s ribolovcima⁴ koji se bave različitim vrstama ribolova. Razgovori su obavljani uz pomoć polustrukturiranog upitnika koji sadrži najvažnija pitanja. Cilj svakog intervjua je da se dobiju podaci od ribolovaca o vrstama ribolova kojima se bave; vrstama riba koje love i opisima tih riba; o tehnikama ribolova sa stanovišta cene ribolovnog pribora i ostalih troškova ribolova; o korišćenju ulovljenih riba za ishranu i o stavovima ribolovaca o ribolovu kojim se bave, kao i o ostalim vrstama ribolova i ribolovnih tehnika.

Terensko istraživanje se sastojalo iz tri faze i razgovora sa 8 ispitanika koji se intenzivno bave ribolovom. U prvoj fazi terenskog istraživanja razgovarao sam sa ribolovcima beležeći podatke o njima, kao i ribolovu kojim se bave, da bih ih potom pitao o vrstama riba. Sem u nekoliko slučajeva gde su se podudarali opisi riba sa vrstom ribolova i sa socijalnim položajem ribolovaca, klasifikacija je odudarala od detaljne biološke klasifikacije zasnovane na anatomiji i fiziologiji riba. Stoga sam u drugoj fazi terenskog istraživanja razgovarao sa istim ispitanicima uz promenjen pristup vrstama riba od bioloških karakteristika ka drugim podelama, kao što su podela po arealima (zonama), načinu ribolova i po jestivosti pojedinih vrsta.

Treća faza prikupljanja podataka sastojala se iz opservacije sa participacijom (odlaska u ribolov zajedno sa dva ispitanika) i tri nova intervjua sa novim upitnikom.⁵ Ilustrativni primer načina prikupljanja podataka i same etnografske građe dat je u prilogu.

3 Iskustva ribolovaca kondenzovana su u knjigama o ribolovu čiji autori su najčešće ribolovci sa dugačkim stažom kroz koji su prikupljali stavove i mišljenja velikog broja drugih ribolovaca.

4 U ovom radu se pojam ribolova i ribolovaca odnosi isključivo na hobi ribolovce, a ne na privredni ribolov i ribare (alase), niti na takmičarski ribolov koji ima odlike sportskog takmičenja.

5 Dva ilustrativna primera načina prikupljanja podataka i same etnografske građe dati su u prilogu.

Analiza

Analitički deo rada se zasniva na ukrštanju podataka koji govore o veza-
nosti ribolovaca za pojedine vrste riba sa troškovima različitih vrsta ribolova i
upotrebom ulova za ishranu, a sa ciljem da se utvrde osnovne grupe ribolovaca
vezane za vrste riba, uslovljenost tih grupa ekonomskim položajem i, koliko to
građa dozvoljava, ribolovačku mitologiju koja pokazuje kako su ribe dobre za
mišljenje jer omeđavaju statusno određenje društvene grupe.

Ribolovačke predstave o ribama i podele riba

A) „Pojam sportske ribe”

Osim pripisanih karakteristika grupa riba koje se iskazuju u intervjuima,
kao što je podela na grabljivice i one koje to nisu, na ribe koje su „borci” i na
one koje to nisu, pokazuje se da u razlikovanju i razdvajanju ribolovaca učestvu-
je njihova ocena ambijenta ribolova (bistra planiska reka naspram mutne reke
blatnjavih obala), ali i pridavanje važnosti ceni ribolovne opreme jer je pribor za
određene vrste ribolova skuplji od pribora za neke druge vrste. Razlike u kon-
ceptualizaciji životinja se ogledaju u kontinuumima vodenih sredina i ekosiste-
ma, i to deli ribe planinskih voda i ribe ravničarskih voda, ribe grabljivice i one
koje to nisu, ribe koje se love stacionarno i one koje se love u kretanju.

Osnovna podela ribljih vrsta po zonama zasnovana je na biološkim karak-
teristikama vrsta i njihovom rasprostranjenju. Polazi od tri vrste tekućih voda:
planinske, prelazne i nizijske vode, koje biolozi nazivaju salmonidnim, prelaznim
ili mreškim, i ciprinidnim regionima. U svakom od pomenutih regiona postoje
različite vrste riba, ribolova i ribolovaca koji ribolov u tom regionu upražnjavaju.
Poklapanje regiona s vrstama ribolova i ribama koje u tom arealu žive sa grupisa-
njem ribolovaca i njihovim društveno-ekonomskim položajem može se primetiti
u planinskom, salmonidnom regionu. U tim vodama najpoznatija riba je pastr-
mka i izuzetno je razvijen ribolov te ribe. Tri karakteristike tog ribolova i ribolo-
vaca koji se bave lovom pastrmke jesu: da je oprema za taj ribolov skupa i sastoji
se od mušičarskog štapa, specijalne strune i velikog broja veštačkih mušica; da taj
ribolov zahteva kretanje kroz nepristupačne obale i same reke što zahteva skupu
ribolovnu odeću i obuću koja je otporna na habanje, istovremeno štiteći ribo-
lovca od mogućih ujeda zmijske; a, takođe, i da salmonidnih voda nema u bližoj
okolini Beograda, tako da je ribolov pastrmke povezan sa dužim putovanjem au-
tomobilom, i preko 100 kilometara u jednom pravcu. Posebna karakteristika lova
salmonida je da su pastrmka i lipljan u režimu „catch and release”, što znači da ih
ribolovac mora vratiti u vodu, iz čega proizilazi da je zabranjeno ulov koristiti za
ishranu. S druge strane, pastrmka je na samom vrhu gastronomskog vrednovanja
riba i u domaćoj i u kafanskoj kuhinji, ali se za te svrhe koristi gajena riba iz rib-
njaka, koja se kupuje u trgovinama.

I sama pastrmka i ribolov mušičarenjem su visoko vrednovani od samih ribolovaca koji ga upražnjavaju. Ribolovci koji love pastrmku veštačkim mušicama („mušičari“) tokom ribolova stalno se kreću kroz rečni tok planinskih reka i sebe smatraju pravim sportskim ribolovcima, a tu vrstu ribolova tretiraju kao vrlo napornu aktivnost. Nasuprot tome, stacionarni ribolov preziru, a ribolovce koji se bave tom vrstom ribolova nazivaju „prašinari“, opisujući ih kao večito prljave i blatnjave, što je neretko posledica zemljanih obala s kojih pecaju ribolovci u nizijskim predelima.

U velikom broju ribolovnih priča i koncepata atribut „sportski“ je nešto što se smatra izuzetno pozitivnim, pa se stoga i ribe dele na „sportske“ i one koje to nisu. Linija te podele nije ista kod različitih podgrupa ribolovaca.

Neki ribolovci vrstu ribe smatraju „sportskom“ ukoliko je riba „borac“, što znači da se jako otima kada je zakačena na udici i u te ribe spadaju sledeće vrste: u planinskim vodama – pastrmka, lipljen, mladica; u prelaznim, mreškim vodama – klen, mrešna i skobalj; a u nizijskim vodama – šaran, štika, bucov i amur.

Druga podela ukršta „borbenost“ riba sa njihovom jestivošću, odnosno dozvoljenošću konzumiranja. Sve ribe planinskih voda se iz tog ugla smatraju „sportskim“, jer nisu u režimu lova za jelo, dok se od riba srednjeg i nizijskog regiona takvim smatraju skobalj i bucov. Razlog takvog uvrščavanja skobalja je to što mu „meso pripada poslednjoj kategoriji, jer po malo gorči, a i puno je sitnih oštrih kostiju“ (Petković 1982, 177). S druge strane, postoji veća grupa ribolovaca, uglavnom iz srednjeg ili mreškog regiona, koja se uprkos ovakvom kvalitetu mesa skobalja bavi isključivo ili dominantno lovom ove ribe. Oprema kojom se lovi skobalj je skupa, jer je potreban štap „bolonjez“, dugačak bar 6 metara, čija cena se kreće između 150 i 300 eura. Od opreme često su potrebne i veoma duboke čizme, jer se skobalj na mnogim rekama lovi stojeći u vodi skoro do pojasa. Bez obzira na to što postoje recepti za konzumiranje ove ribe, glavni motiv za lov skobalja je sam ribolov. U nizijskom regionu je sličan slučaj s ribolovom bucova. Bucov se lovi varaličarskim štapom, koji nije jeftin, i skupim varalicama ili mušicama. Lov bucova zahteva kretanje i to, najčešće, kretanje čamca, pa ga ribolovci love iz čamac s motorom ili iz kajaka, što u velikoj meri utiče na cenu ovog ribolova. Ribolovci koji love bucova pričaju o velikom zadovoljstvu koje im ovaj ribolov pruža, a bucova, koji je grabljivica, nazivaju „razbojnikom“, jer su njegovi napadi na sitnu ribu kojom se hrani bučni i uporni. Stoga, svom lovu bucova, bez obzira na šaljivi ton, daju mitski karakter borbe s razbojnikom. Oni prihvataju da meso bucova pripada nižoj kategoriji. „Meso bucova nije cenjeno – puno je kostiju, naročito sitnih u obliku slova Y a i bljutavo je“ (Petković 1982, 174). Na taj način je bucov svojom borbenošću i lošim kvalitetom mesa prava „sportska riba“, a ribolovci koji ga love bez namere da jedu ulov sebe smatraju „pravim sportskim ribolovcima“ i ponosno se nazivaju „bucovdžije“.

Veliku grupu ribljih vrsta, iz perspektive ribolovaca, karakteriše borbenost prilikom ulova, što riblje vrste te grupe čini „sportskim ribama“, ali su i jestive,

pa čak i spadaju u sam vrh gastronomske ocene slatkovodnih riba. Te ribe su smuđ, štika, šaran i som. Prema oceni kvaliteta mesa, ove ribe se od ostalih razlikuju tako što se druge ribe (babuška, deverika, bela riba) smatraju manje ukusnim, mada su ukusnije od prethodno pominjanih „sportskih riba”, bucova i skobalja.

B) „Ribe dobre za jelo”

Ribolovna skala jestivosti riba ima četiri odeljka. U prvom su pastrmka i ostali salmonidi, koji nisu dostupni konzumiranju usled propisa. Sledeću grupu riba čije meso je na ceni čine smuđ, štika, šaran, som, amur i još neke manje zastupljene ribe. RIBE treće grupe, kao npr. klen, babuška, deverika i ostala bela riba, smatraju se jestivim ali nešto lošijeg kvaliteta od prethodne grupe, dok je četvrta grupa, koju sačinjavaju bucov i skobalj, najniže rangirana i ribolovci je uglavnom ne koriste za ishranu.

Drugu grupu (smuđ, štika, šaran, som) karakteriše redak ulov, tj. svega nekoliko ulova u toku godine, te se i za taj ribolov može smatrati da je prevashodno sportski, a ne alimentarni (za ishranu). Ta vrsta ribolova nema veći ekonomski značaj u budžetu porodice ribolovca. „Sportski karakter” samih riba koje pokazuju izuzetnu borbenost prilikom ulova i činjenica da nemaju veliki značaj u ishrani porodica ribolovaca čine da ribolovci koji ih love nemaju ekonomski interes. Ribolovci koji se bave lovom samo neke od riba iz ove grupe se međusobno i od strane ostalih ribolovaca nazivaju „šarandžije”, „smuđaroši” ili „štukaroši”.

Gruppu jestivih riba čiji ulov je čest (skoro redovan) i masivan (više kilograma u jednom danu) sačinjavaju prvenstveno babuška, a potom i više vrsta tzv. bele ribe (deverika, brotifiš, bodorka, crvenperka, krupatica itd.) Ribolovci koji se bave ovim ribolovom mogu na velikom broju ribolovnih voda (reke, jezera, bare, kanali itd.) da uhvate i 5 do 10 kilograma jestive ribe. Ova riba se konzumira uz mali dodatak, kao što je ulje za prženje i so, ili se sprema kao riblja čorba s krupnim komadima ribe. Oprema za lov ove ribe je uvek bila jeftinija, te je siromašnijim ribolovcima omogućavala da se kućni budžeti oslobode znatnih troškova za ishranu porodice.

Podela ribolovaca

Pošto smo prošli kroz podele riba na vrste, možemo da pogledamo detaljnije podele ribolovaca. Osnovna podela ribolovaca je na alimentarne i one koji to nisu. Ova podela je izuzetno važna i utiče na mnoge razlike u preferencama ribe i okoline u kojoj se peca.

Alimentarni ribolovci su oni koji jedu ribu koju ulove. Razlozi jedenja ribe mogu biti različiti – neki alimentarni ribolovci vole ukus ribe i to je glavni

razlog što je love, a nekim ribolovcima je riba koju ulove i koriste za ishranu veliko finansijsko olakšanje, zato što obroke ne moraju da kupe, već ih ulove i samim tim smanjuju troškove hrane.⁶

Ribolovci koji nisu alimentarni se često nazivaju sportski. Taj naziv koriste i oni sami, a i alimentarni ribolovci ih najčešće tako zovu. Glavni motiv ribolova kod ovih ribolovaca je užitek u samom činu ribolova, kao i borba s ribom, te se vrste riba koje ovi ribolovci love nazivaju „sportske ribe”. U ovu grupu spadaju i ribolovci koji love vrste riba tipične za alimentarne ribolovce, ali ih iz nekog razloga ne jedu. Ovakvi ribolovci najčešće ulov daju nekom komšiji, ili drugom ribolovcu, ili vraćaju ribu u vodu.

Moguće je smatrati da je grupa ribolovaca koju sačinjavaju „šarandžije”, „štukaroši”, „smuđaroši” i „sodmžije” prelazna grupa, jer konzumiranje ulova nije često, niti je primarni motiv, ali su te ribe omiljeni deo i ribolovnih i gastronomsko-ribolovnih priča, pa je čak ribolovni folklor (priče o jako velikim ulovima ili o ribama koje su se otkačile s udice) najrazvijeniji u ovim grupama ribolovaca.

Podale prema vrsti riba koje se love

Ribolovci skoro uvek love samo jednu ili, ređe, dve vrste riba ceo život i postaju vrlo vezani za tu vrstu ribe. Oni se, takođe, i identifikuju kao ribolovci koji love tu vrstu ribe (ribolovci koji love soma će sebe nazivati somdžije, ribolovci koji love štuku će se nazivati štukaroši itd). Tokom istraživanja kao grupe ribolovaca određene prema vrsti ribe koju isključivo ili pretežno love su se nazivima izdvojile sledeće grupe: „babuškar”, „šarandžije”, „štukaroši”, „smuđaroši”, „bucovdžije” i „sodmžije”.⁷ Postoje i jasno definisane grupe koje love neke druge riblje vrste ali nemaju naziv, kao npr. ribolovci koji love skobalja ili tolstolobika. U ovom istraživanju dosta pažnje je posvećeno ovoj samoidentifikaciji ribolovaca i istraživano je da li ovi nazivi, kao npr. štukaroši, imaju dublje značenje i da li oni predstavljaju društvene grupe. Ribolovci često pripisuju drugim ribolovcima osobine na osnovu ribe koju love. Ribolovci, takođe, često vole više da se druže s drugim ribolovcima koji love istu vrstu ribe. Međutim, iako ovi termini imaju veliki značaj među ribolovcima, neka čvrsta mreža ribolovaca koji love istu vrstu ribe ne postoji. Najbliže mreži ili organizovanoj inte-

6 Ispitanci kao primer alimentarnih ribolovaca navode grupe Roma, koje dolaze u većem broju (često kombijem 6-7 ribolovaca), pecaju tamo „gde riba radi”, upecaju puno ribe i retko se vraćaju na isto mesto u skorije vreme.

7 Zanimljivo je da najposećeniji ribolovački sajt „Vukovi sa Dunava” (<https://www.vukovisadunava.com/>) koristi skoro sve navedene nazive ali ih ranguje prema broju postova na forumu: kederuš 0-50, babuškar 50-100, šarandžija 100-200, smuđaroš 200-500 i somdžija 500-1000. Član foruma koji ima više od 1000 postova dobija titulu „Dunavski vuk”. Ovo ukazuje na jedno rangiranje grupa ribolovaca s kojima se ne bi složile skoro sve grupe, ali jasno govori o tome da su različite ribe i njihovi ribolovci u stalnoj borbi za simboličnu supremaciju.

rakciji između ribolovaca koji love istu vrstu ribe su ribolovni forumi, koji često imaju odseke za „šarandžije”, „štukaroše”, „smuđaroše” i druge vrste ribolovaca, zatim internet sajtovi, kao npr. „Sajt šarandžije”, a i takmičenja šarandžija, kao npr. „Carp cup”.

Kod svih grupa ribolovaca koji ne pripadaju grupi alimentarnih ribolovaca postoje predstave da su oni najbolji ribolovci i da su svi drugi ribolovci ispod njih. To smatraju npr. „šarandžije”, koji svoj položaj iznad drugih ribolovaca grade na veličini najvećih primeraka šarana do 30 kg, na najvećim ulovima u životu od npr. 17 kg ili 21 kg. Takođe, borbenost šarana, koji može pokidati tanji najlon ili slomiti slabiji štap, jeste nešto što „šarandžije” rado prepričavaju, pa osim o najvećim ulovima, prepričavaju i doživljaje koji su se završili bekstvom ribe.⁸ „Somdžije” svoj položaj, za koji smatraju da je iznad drugih ribolovaca, grade skoro istim argumentima, dok „štukaroši” ističu borbenost ribe, kao i zimu, period u godini u kojem se ne love druge ribe osim štuke. Nasuprot svima njima, sportski ribolovci koji love babušku i belu ribu ističu svoj ribolov kao bolji zbog toga što „nije dosadan” jer riba stalno „grize”, ulov je skoro siguran i u ukupnoj težini daleko veći od šarandžije koji uhvati 2–3 šarana u celoj sezoni. Oni se negativno izražavaju o drugim ribolovcima upravo opisujući ih kao ribolovce kojima riba „trza” jednom do dva puta u sezoni.

Ekonomska osnova podele ribolovaca

Za utvrđivanje ekonomskog značaja ulova i dostupnosti različitih vrsta ribolova ljudima s različitim prihodima važno je ukazati na cene ribolovne opreme. Prema iskazima ispitanika, u dostupnosti i cenama ribolovne opreme u Jugoslaviji (Srbiji) je nagla promena nastupila stizanjem kineske robe početkom devedesetih godina 20. veka. Do tada su ribolovni štapovi bili ručne ili zanatske izrade, što nije davalo kvalitet neophodan za neke vrste ribolova; zatim uvozni iz SSSR, koji su bili skoro neupotrebljivi zbog neadekvatnih materijala od kojih su pravljeni; iz Istočne Nemačke, koji su bili kvalitetniji i omogućavali različite, mada ne sve vrste ribolova; i, mada retko, iz Italije, Zapadne Nemačke i Francuske, koji su bili odličnog kvaliteta ali su bili veoma skupi. Ostala oprema (mašine, udice, najloni) je bila skupa, jer je uglavnom bila uvožena iz Zapadne Evrope, a oprema uvezena iz zemalja sovjetskog bloka je bila loša, isto kao i neki pokušaji domaće industrije da proizvede mašine ili najlon. Ispitanici smatraju da se sve promenilo od kada su „stigli Kinezi”, jer su se cene spustile čak i u odnosu na istočnonemačku robu, a kvalitet podigao u odnosu na tu robu i približio ribolovnoj opremi iz Zapadne Evrope, mada nije dostigao kvalitet zapadne proizvodnje. Ulazak kineskih proizvoda na tržište ribolovne

8 Jedan od ispitanika je ispričao kako je dolazeći na pecanje zatekao ribolovca koji drži polomljeni štap i svima koji naiđu pričao o tome kako mu je dan ranije na istom mestu „udarila” krupna riba koja mu je polomila štap.

opreme je učinio da cena ribolovne robe više ne bude značajan uzrok razlika između ribolovaca, bez obzira na različite finansijske mogućnosti. Osim cene ribolova, na podele ribolovaca prema materijalnom stanju utiču i cene mamaca i prevoza, pri čemu je upadljivo visoka cena veštačkih varalica i mušica, kao i cena prevoza do udaljenijih, pretežno salmonidnih, voda.

Zaključak

Na osnovu svih podataka prikupljenih tokom jedne godine istraživanja možemo zaključiti da se ribolovci dele po motivu za ribolov na **alimentarne** i **sportske**. Unutar ovih kategorija ribolovci love različite vrste ribe i prema tome grade identitet koji oni razumeju, ali i koji drugi ribolovci prepoznaju i koriste. Ovi identiteti vezani su i za mesto lova, kao i za ribe koje se love. Ribama ribolovci pripisuju određene osobine i često su vrlo ponosni na to što „njihova” vrsta ribe ima neke osobine koje oni smatraju pozitivnim, kao što je na primer „borbenost” ili „lukavost”.

Kod izbora vrste ribe koju ribolovci love ekonomski faktori utiču na tu odluku, zato što je pribor za lov na određene vrste riba skuplji, a na druge jeftiniji. Danas je kineska roba solidnog kvaliteta, a niske cene znatno pomažu da ribolovci nižih prihoda mogu da love mnogo širi izbor riba u odnosu na ribolovce niskih primanja za vreme socijalističke Jugoslavije.

Pretpostavljena veza između vrsta riba i grupa ribolovaca se pokazala tačnom, što ukazuje na izgradnju posebnih identiteta unutar cele hobi grupe. Da li je neko „babaškar” ili „bucovdžija” određuje odnos sa drugim ribolovačkim identitetima i najčešće uspostavlja odnos prestižnog rivalstva u kome se međusobno potcenjuju. U „neprijateljskom pregovaranju” o superiornosti između posebnih identiteta učestvuju simboličke osobine pripisane pojedinim ribljim vrstama, ali i socijalna distanca koja razdvaja alimentarne ribolovce od sportskih, kao i one ribolovce za čiji ribolov su, i pored jeftine kineske opreme, i dalje potrebni skupi štapovi, strune i ostalo od ribolovaca koji su slabijeg materijalnog stanja i koji su ručnu izradu, popravku i prepravku iz doba socijalizma zamenili kineskim proizvodima. Na primer, lov salmonida, najčešće pastrmke, na brzim planinskim rekama je daleko skuplji, uključuje režim „uhvati i pušti”, a po shvatanju ribolovaca koji love veštačkom mušicom daleko je čistiji, udobniji zbog male i lagane opreme i „zdraviji” zbog stalnog kretanja, iz čega ti ribolovci izvode zaključak o superiornosti ovog ribolova i gaje prezir prema skoro svim ostalim grupama ribolovaca. Ti, „elitni” ribolovci, zbog različite lokacije ribolova i znatne socijalne distance, retko učestvuju u raspravama o prednostima i manama pojedinih vrsta riba i ribolova, ne pokazujući uopšte poznavanje ribljih vrsta osim salmonida, niti drugih tehnika ribolova. Unutar grupe sportskih ribolovaca oni čine posebnu podgrupu koja se izdvaja tehnički, ekonomski, ihtiološki i simbolički. Svi ostali ribolovci se dele na grupe po

dva simultana kriterijuma podele. Ekonomska podela na sportske i alimentarne robolovce se seče podelom na svoje „totemske” vrste riba oko kojih se pletu mitski opisi riba na kojima se grade folklorne priče o tehnikama i veštinama ribolovaca, kao i poznate „ribolovačke priče”.

Literatura

- Borneman, John. 1988. “Race, Ethnicity, Species, Breed: Totemism and Horse-Breed Classification in America”, *Comparative Studies in Society and History*, Vol. 30, No. 1. 25–51.
- Carvalho Reis, Arianne. 2009. “More than the kill: hunters’ relationships with landscape and prey”, *Current Issues in Tourism*, vol. 12, no. 5–6, pp. 573–587.
- Fine, Lisa M. 2006. “Rights of Men, Rites of Passage: Hunting and Masculinity at Reo Motors of Lansing, Michigan”, 1945–1975 *American Anthropologist*, Vol. 108, Issue 1, pp. 124–132.
- Ingold, Tim (ed.). 1988. *What is an Animal*. London: Routledge.
- Klašterka, Veljko. 1979. *Sportski ribolov na rijekama i jezerima*. Zagreb: Nakladni zavod Znanje.
- Levi Stros, Klod. *Totemizam danas*, Beograd: BIGZ.
- Lič, Edmund. 1991. *Kultura i komunikacija*, Beograd: Prosveta
- Lič, Edmund. 1972. *Klod Levi Stros*, Beograd: Duga
- Mullin, Molly H. 1999. Mirrors and Windows: Sociocultural Studies of Human-Animal Relationships, *Annual Review of Anthropology*, Vol. 28. 201–224.
- Petković, Dragoljub Lj. 1982. *Sve o ribolovu*, Kragujevac: Svetlost.

The Social Significance of Perceptions of Fish Species and Fishing

Abstract: This paper explores the world of anglers. They represent a large hobbyist group that engages in a wide range of fishing techniques used to catch around twenty freshwater fish species. Most anglers are “specialized” in one or two fish species, which they pursue using specific equipment and particular methods. Anglers who fish for a specific species hold that fish in high regard and emphasize its positive traits; they identify with other anglers who target the same species. When these perceptions of fish and fishing are compared with anglers’ material conditions, the prices of fishing gear, and the use of the catch as food, a stratified structure of this broad hobby group emerges—one based on economic characteristics. This, in turn, influences the formation of different perceptions of fish that serve as the group’s “emblem.”

Keywords: fish, anglers, fishing groups, social stratification.

Primljeno: 12. 09. 2025.

Odobreno: 25. 09. 2025.

Prilog

Intervju

Ispitanik br.1.

Osnovni podaci o ispitaniku

1. Pol i starost

J.K, muškarac, 50 godina.

2. Prihod. U trenutku ispitivanje minimalni dohodak 25.000 rsd.

Visoka stručna sprema. Zaposlen u državnom sektoru. Prihod oko 200.000.

Žena zaposlena u kompaniji, prihod oko 100.000. Jedno dete, učenik.

Ribolov

PITANJE: Kojom vrstom ribolova se bavite?

„Pecam isključivo na plovak i to stacionarno na mirnim vodama, kao i „u vožnji” na tekućim vodama”.

PITANJE: Koje ribe najviše volite da lovite? Zašto?

„Lovim babušku. Takođe i belu ribu. To je dinamičan ribolov u kome nema većih pauza”.

PITANJE: Koje ribe volite da jedete?

„Uopšte ne jedem ribu. Sve ulovljeno dajem jednom ribolovcu koji jede ribu, komšiji koji voli da od sitne ribe pravi riblju čorbu, a drugom komšiji krupnju ribu koju prži. Taj komšija je lovac i donosi mi zimi zeca i fazana u toku lovne sezone”.

Ribolov oprema i odlazak

PITANJE: Gde nabavljate ribolovni pribor?

„U prodavnicama ribolovne opreme. Nabavljam štapove vrste bolonjez”.

PITANJE: Da li smatrate da je ribolovni pribor skup?

„Kvalitetni bolonjez košta između 20.000 i 35.000 dinara”.

PITANJE: Gde i kako nabavljate mamce za ribolov?

„Mamce (crve, gliste, kukuruz) kupujem ujutro na ribolovnoj pijaci u odlasku u ribolov”.

PITANJE: Koji prevoz koristite pri odlasku u ribolov?

„Automobil”.

PITANJE: Koje osobine imaju određene vrste riba?

Smuđ: „Smuđ je grabljivica koja se lovi čekanjem. Čak i krupan smuđ nije veliki borac, posle nekoliko povlačenja se predaje”.

Šaran: „Šaran je riba koju love ribolovci koji sede ceo dan i odu kući bez ikakve akcije. Šaran je veliki borac i često borba traje više minuta, pa i 15 do 20, kada su krupni šarani preko 10 kg”.

Babuška, deverika i ostala bela riba (bodorka, krupatica, crvenperka itd): „To su najzabavnije ribe. Kada radi, nije moguće pecati na dva štapa, već samo na jedan.”

PITANJE: Šta mislite o alohtonim vrstama (cverglan, babuška, sunčanica)?

„Babuška je alohtona riba mada nije jasno da li je došla migracijom ili nehotičnom implementacijom. Njeno ponašanje i posebno razmnožavanje je izazvalo pažnju naučnika. Može da poraste i do dva kilograma, a uobičajena lovna veličina je 200–300 gr.

Iako nije riba naših voda, njena otpornost prema zagađenju čini da je umnogome unapredila naše vode. Smatra se da je period u kome je babuška ugrožavala domaće vrste završen i da se te vrste (npr. linjak) polako vraćaju u naše vode.

Cverglan je nešto najgore što se desilo rekama, kanalima i jezerima u Srbiji. Za sada ne postoji način koji bi eleminisao ovaj riblji korov”.

PITANJE: Šta mislite o ribolovcima koji love?

a) Štuku:

1) varalicom:

„To su šetači kojima je sve teže, jer je kretanje obalom veoma teško zbog zauzetosti rečne obale kućicama i splavovima ili zbog neprohodnosti”.

2) živim mamcem:

„To je dosadan ribolov. Može proći ceo dan da se riba uopšte ne javi”.

b) Babušku, deveriku i ostalu belu ribu:

„To mogu biti sportski ribolovci, ali i oni koji se prihranjuju tom ribom. Vrlo često Romi love velike količine”.

PITANJE: Da li poznajete nekog mušičara koji lovi pastrmku? Šta mislite o mušičarenju?

„Ne poznajem te ribolovce. Znam samo da oni najčešće love u režimu „catch and release”. Moguće je da je to zabavno, mada lov ribe da bi se pustila smatram bespotrebni povređivanjem. Ako se riba uhvati i ako je jestiva, treba i da bude pojedena. Ja ne jedem, ali jedu ljudi kojima dajem ulovljenu ribu”.

Dopunski intervju – Ispitanik br. 1

PITANJE: Šta je za Vas ribolov? (Opuštanje, odmor od posla, način da se ne bude kod kuće. Napomena: ne pitati direktno jer se neki od odgovora ne smatraju pristojnim).

„Zabava, ali i strast. U izvesnom smislu, borba sa sobom. Vežba strpljenja. Najviše vežbam strpljenje čekajući ribu, ali i kada se umrsi najlon i treba pola sata da se otpetlja. Moglo bi da se iseče i namesti za 2–3 minuta, ali ja otpetljam u najvećem broju slučajeva”.

PITANJE: Kako ste počeli da se bavite ribolovom? Ko Vas je uputio u osnovne ribolovne tehnike? Da li vas je neko i ko usmerio da pecate neku određenu vrstu ribe?

„Kao sasvim malom mi je otac pokazao kako se love sitne ribe uz molo na moru. Kasnije su on i teča ušli na reku u mestu gde je teča živeo. I ja sam uz njih naučio pecanje na toj reci. Posle smo imali vikendicu na Dunavu gde sam učio te vrste ribolova. Uvek mi je otac objašnjavao. Kasnije sam kupio knjigu o ribolovnim tehnikama”.

PITANJE: Da li idete u ribolov samo s ribolovcima koji pecaju istu vrstu ribe? O čemu razgovarate kada ste u društvu ribolovaca koji pecaju istu vrstu ribe, a o čemu kada je društvo mešovito i u njemu su ribolovci koji pecaju različite vrste riba?

„U ribolov idem sa ribolovcima koji pecaju na istoj vodi, mada različite ribe. U toku odlaska u ribolov, najčešće u vožnji kolima, ima „prepucavanja” između ribolovaca koji love različite ribe. Odnosi se na veličinu ribe, na dužinu čekanja za ulov i sl. Najviše je nadmudrivanja između „šarandžije” koji peca ceo dan „bez udarca” i ribolovca koji lovi babuške i belu ribu i koji upeca 30–40 riba za dan. „Šarandžije” kao kontru pominju kvalitet mesa šarana koji je bolji od babuške i bele ribe.”

PITANJE: Da li postoje neke radnje ili postupci koji prate odlazak u ribolov? Da li postoje ribolovački razgovori koji se odnose na polazak u ribolov? Da li postoje verbalne formule koje se izgovaraju na polasku u ribolov ili tokom ribolova i koje „obezbeđuju” ulov?

„Neki ribolovci se pri susretu oslovljavaju sa „srećan rad”, a pri odlasku sa „bistro”.

PITANJE: O čemu pričate tokom puta? Šta pričaju ribolovci između sebe kada se sretnu van ribolova?

„Već sam ti rekao. Kada se sretnem s prijateljima s kojima ne idem u ribolov ili sam nekada išao u ribolov a sada više ne, prisećamo se nekih zajedničkih odlazaka, uspešnih ulova ili otkaćinjanja „velike ribe”.

PITANJE: Pitanje za ribolovce koji ne jedu upecanu ribu: Šta mislite o ribolovcima koji jedu ribu?

„Neki ribolovci upecanom ribom popunjavaju kućni budžet, a neki baš vole da jedu ribu. Ima i jednih i drugih”.

Terenska beleška br.1.

- Odlazak u popodnevni ribolov u 15.00 h.
- U ribolov smo išli dva ribolovca i ja. Jedan od ribolovaca je „štukaroš”, a drugi „babuškar”.
- Išli smo pravo u ribolov bez zadržavanja za kupovinu mamaca. „Štukaroš” je rekao kako će uhvatiti kedera i da mu ne treba kupovina na pijaci, dok je „babuškar” imao dobre gliste i crve od prethodnog odlaska u ribolov.
- U toku puta „štukaroš” se žalio da je ove godine bilo mnogo sitne ribe i da je pitanje da li će biti ulova štuke pre pozne jeseni. Objasnio mi je da se sitna riba povlači na dno kada zahladi i da štuka onda nema šta da jede i stoga napada kedera na udici.
- Raspravljaju se, jer je jedno od uobičajenih mesta na koje idu dobro za pecanje babuške, a drugo za štuku. Pobeđuje „babuškar” argumentujući da je za štuku još rano, a da je pecanje babuške pri kraju.

- Prelazimo most u Sefkerinu, skrećemo levo neposredno posle mosta i posle 100 metara parkiramo auto. Silazimo strminom do samog Tamiša.
- Ravna obala Tamiša je širine oko 30 m i ribolovci zauzimaju mesta na samim krajevima.
- Započinju ribolov i u prvih pola sata se samo čuje negodovanje „štukaroša” što ne može da uhvati kedera, dok „babuškar” komentariše svaki ulov saopštavajući kolika je riba koju je uhvatio.
- Ribolov traje do početka smrkavanja. „Babuškar” negoduje što se „štukaroš” već pakuje, jer može da se peca još bar pola sata.
- U toku ribolova sam pitao „štukaroša” zašto peca štuku i zašto misli da je pecanje štuke bolje od pecanja drugih vrsta riba. Odgovorio mi je da je štuka „rečna ajkula”, da ju je teško izvući jer se „bori ko luda”, a za ribolovce koji love belu ribu i babušku da ih iz vode vade „kao krpe”. Na moj komentar kako sam video da se „babuškar” nateže s krupnom babuškom i da mora da je vadi meredovom, rekao je da je to zato što nema jak štap i debeo najlon kojima bi ih vadio „kao od šale”.
- U kolima tokom odlaska kući „babuškar” je isticao kako je uhvatio puno ribe (3,5 kg) i kako će da je prži čim dođe kući, dok je „štukaroš” govorio kako njegovo vreme tek dolazi i da je glavna sezona u novembru i decembru.

Intervju – Ispitanik br.2.

Osnovni podaci o ispitaniku

1. Pol i starost

2. Prihod. U trenutku ispitivanje minimalni dohodak 25.000 rsd.

A.Š. (1948), penzioner. Penzija oko 30.000 dinara. Živi sa ženom (penzija oko 35.000) i unukom (1989) koja je nezaposlena. Živi u otkupljenom dvosobnom stanu. Radio je kao čuvar u Narodnoj banci.

Ribolov

PITANJE: Kojom vrstom ribolova se bavite?

„Ehm... pa, štuka. Na balerinu. Na kedera”.

Napomena: Balerina je plovak koji drži malu živu ribu nabodenu na udicu u zoni kretanja štuke. Ribica „keder” se vrti ukруг oko osnovnog najlona i zato se ta tehnika zove „balerina”.

PITANJE: Koje ribe najviše volite da lovite?

„Štuka. Um... ona je prava riba. Ostale su go kurac”.

PITANJE: Zašto?

„Nekad ulovim i deset štuke”.

PITANJE: Koje ribe volite da jedete?

„U pič... najbolja je štuka. Ispržim je na ulju i to. Na štuku idem van sezone. (Napomena: štuka se lovi u jesen i zimu). Kad nema štuke, onda je sranje. Moram da pecam babuške. To je sranje riba. Probam i šarana. Govna kao deveriku, krupaticu, bodorku, crvenperku i brotfiša najčešće bacam ili nosim jednom komšiji koji je govнар i jede sve to. Kada nema ništa drugo, jedem babušku. Bela riba je go kurac. Ima kosti u pič...”

Ribolov oprema i odlazak

PITANJE: Gde nabavljate ribolovni pribor?

„Na pijaci. Tamo ima svega. Jebi ga... nemam para za prodavnicu, a i stari štapovi i mašnice su bolje od ovih novih kineskih sranja”.

PITANJE: Da li smatrate da je ribolovni pribor skup?

„U pičku materinu je skup. To mogu da kupuju samo mafijaši i lopovi”.

PITANJE: Gde i kako nabavljate mamce za ribolov?

„Um... kopam gliste, šta ću drugo kurac. Pustim ribu da se ucvrlja, pa uzmem crve i boli me kurac. Hleb uzmem, pa što ne potrošim, nosim kući”.

PITANJE: Koji prevoz koristite pri odlasku u ribolov?

„Gradskim prevozom. A čime bi koji kurac”.

PITANJE: Koje osobine imaju određene vrste riba:

„Štuka je veliki borac. Alapljiva je, pa zato može da se ulovi. Štuka se bolje lovi u jesen i zimu kada nema kedera na površini”.

„Smuđ je „gospodin”, „knez”. S njim je borba u pič. Dva puta cimne i gotov je”.

„Som je veliki i snažan. Treba jak pribor (štap i najlon), kao i velike udice. Sve je to skupo u pič. Najbolje se lovi na mamce koji se kupuju kod prodavaca ribolovnih mamaca i koji su skupi (rovac, durdubak). Ko ima kurac para za to”.

Bucov:

„Ma, to je sranje riba. Em je pribor skup u pič, em ima kostiju pun kurac”.

Šaran:

„Dobar je šaran. S njim je borba. Dobar je za jelo. Samo je dosadno pecanje u pič. Tri dana neće da pipne, jebo mu ja mater”.

Babuška:

„Babuške može da se uvati puna čuvarka. Um... jedino je muljevita do kurca. Moram da je čistim i ispiram”.

Deverika

„Ma, ne pecam je uopšte. Ako se okači, dam onom govнарu”.

Ostala bela riba (bodorka, krupatica, crvenperka itd):

„To je sranje riba. Samo sitna je dobra za kedera. Ostalo bacam ili dajem”.

Pastrmka, klen, skobalj, mrena:

„To nema ovde”.

PITANJE: Šta mislite o alohtonim vrstama (cverglan, babuška, sunčanica)?

„Ma, babuška se namnožila i usrala sve druge ribe. Kada se jebe sa svim drugim. Ona je samo ženka, i kurva se sa svima. Cverglan je sranje. Uvek me izbode, jebo mu ja kevu. Nek ide u pičku materinu onaj peder Miša Džonić što ih je ubacio kod nas. Srao je da će na porastu 3–4 kile. Oće kurac. Nema većeg od 200–300 grama”.

PITANJE: Šta mislite o ribolovcima koji love...

a) štuku i smuđa

1) varalicom?

„Um... varaličari su dosadni. Samo se movaju po obali i smetaju. Pun mi ih je kurac. Oni bi hteli celu obalu za sebe, pa da se kreću kako im padne na pamet”.

2) živim mamcem?

„To je prava stvar”.

c) bucova?

„Ma, kakav bucov. On je kurton, kao i svi koji ga pecaju. Samo drkaju s mašinicama i bacaju varalice po celoj obali”.

d) soma?

„Soma love oni koji čekaju pola godine da ga ulove. To su budale”.

e) šarana?

„Šarandžije stalno dolaze na isto mesto i bacaju gomile kukuruza, pšenice i druge hrane da naviknu šarana na to mesto. To je bacanje para za slabo vatanje... Prođe i desetak izlazaka da im ne pipne mamac. Koji kurac dolaze uopšte...”

f) babušku?

„Babuškari su govnnari. Ne znaju šta je pravi lov i borba sa štukom. Pecam je kada nema ništa drugo, mada je sranje”.

g) deveriku i ostalu belu ribu?

„To su obični govnnari”.

PITANJE: Da li poznajete nekog mušičara koji lovi pastrmku? Šta mislite o mušičarenju?

„Ma, nemam pojma. To su foliranti i lopovi. Nek se nose u tri pičke materine. Odakle im pare za džipove? Štapovi i mašnice koštaju po 500 evra”.

Dopunski intervju – Ispitanik br. 2

PITANJE: Šta je za Vas ribolov? (Opuštanje, odmor od posla, način da se ne bude kod kuće.) Napomena: ne pitati direktno jer se neki od odgovora ne smatraju pristojnim.

„Ma, šta ću kurac kući? Samo da mi ona sere po glavi. Ne da mi da čistim ribu u kujni. Moram na Tamišu. A uhvatim štuku za pečenje ili ono sranje babušku za prženje ili paštetu”.

PITANJE: Kako ste počeli da se bavite ribolovom? Ko Vas je uputio u osnovne ribolovne tehnike? Da li vas je neko i ko usmerio da pecate neku određenu vrstu ribe?

„Pokojni ćale me vodio, Bog da mu dušu prosti. Sve me je naučio. I on je pecao štuke”.

PITANJE: Da li idete u ribolov samo sa ribolovcima koji pecaju istu vrstu ribe? O čemu razgovarate kada ste u društvu ribolovaca koji pecaju istu vrstu ribe, a o čemu kada je društvo mešovito i u njemu su ribolovci koji pecaju različite vrste riba?

„Ma, idem sam ili s jednim što ima auto. Jebi ga, peca babuške i zajebava me, jer idemo tamo gde su babuške”.

PITANJE: Da li postoje neke radnje ili postupci koji prate odlazak u ribolov? Da li postoje ribolovački razgovori koji se odnose na polazak u ribolov? Da li postoje verbalne formule koje se izgovaraju na polasku u ribolov ili tokom ribolova i koje „obezbeđuju” ulov?

„Ma, nema ništa. Kažu uvatiš ženu za pičku i onda je dobro. To je za sreću. Drugi pecaroši kažu: „Bistro”, kad dođu na vodu”.

PITANJE: O čemu pričate tokom puta? Šta pričaju ribolovci između sebe kada se sretnu van ribolova?

„Pa to gde ćemo. Neko zna kakav je vodostaj, a neko je čuo gde radi riba”.

PITANJE: (za ribolovca koji jede upecanu ribu): Šta mislite o ribolovcima koji ne jedu ribu? Šta mislite o ribolovcima koji se pridržavaju pravila „Catch and release”?

„Ti što puštaju ribu su budale. Riba je za jelo. Šta kurac idu na pecanje”.

Terenska beleška br. 2.

- Dva ribolovca i ja smo krenuli kolima oko 3.30 h.
- Stali smo kod pijace ribolovne opreme, negde kod Pančevačkog mosta i kupili mamce i kukuruz.
- Lokacije gde oni obično idu su Opovo, Dunavac ili Tamiš, ili Beograd kod Mosta na Adi. Oko odlaska kod Mosta na Adi se prepiru, jer jedan ne voli to mesto. Upućujemo se u Opovo.
- U toku puta saznajem da jedan ribolovac jede ribu koju ulovi, a drugi ne. Onaj koji ne jede često da svoju ribu ovom koji jede.
- Pričaju nešto o vodostaju i mestu koje će da zauzmu. U zavisnosti od vodostaja idu iznad ili ispod brane na Tamišu u Opovu. Jedan prati

vodostaj na internetu i govori drugom gde da idu. Ovog puta idemo na mesto iznad opovačke brane.

- Sa asfaltirane ulice u Opovu skrećemo, prelazimo nasip i ulazimo u šumu. Zemljanim putem kroz šumu stižemo na obalu.
- Stigli smo, raspakuju se. Zauzimaju mesta na udaljenosti od preko 20 m jedan od drugog.
- Započinju ribolov u zoru kada se još nije razdanilo. Jedan koristi svetleći plovak, dok drugi ne voli da peca po mraku, gundja da su stigli prerano i čeka da sasvim svane.
- Ribolov traje 7 sati. U 12.00 počinju da se pakuju za povratak i oko 12.30 krećemo kući. Jedan izražava neslaganje sa polaskom kući i smatra da bi trebalo još da pecaju.
- U toku ribolova sam uradio jedan intervju i pokazivali su mi neke osnove ribolova u praksi. Međusobno nisu puno pričali, uglavnom kada neko ulovi nešto malo veće.
- Tokom povratka pričaju o ulovu. Onaj koji lovi belu ribu se šali na račun brojčano znatno manjeg ulova štukaroša. Štukaroš se brani govoreći da je riba koju je ovaj drugi ulovio „sića” i da nije neko zadovoljsto hvatati male ribe ispod 500 g.